

Disa och Vesta.

På 1930-talet byggde Lödöse Varf två passagerarfartyg, Disa och Vesta, för Styrso Trafik AB (Styrso bolaget) i Göteborg. Båda finns fortfarande kvar och går i trafik, men de har genomgått flera stora förändringar under åren. Idag hör de hemma i Stockholm.

Disa och Vesta var 21,8 m långa och 6 m breda och på 63 bruttoton. Folke Seldén, som var överingenjör på Götaverken, konstruerade fartygen. De byggdes i nitat utförande och isförstärkta för att klara vintersjöfarten bättre än de andra fartygen som rederiet hade. Under fördäcket fanns hytter för befälhavaren och maskinisten och däcksmännen hade en skans akterut. Fartygen utrustades med 5-cylindriga dieselmotorer från Nohab, MF-5 motorer, på 160 hk. Maxfarten var cirka 10 knop.

Det första fartyget, Disa, beställdes i mitten av januari 1936 och skulle levereras redan den första september samma år. Hon sjösattes i början av augusti och levererades i slutet av oktober, alltså knappt två månader senare än det som utlovats i kontraktet, men beställaren var säkert nöjd ändå för samma månad beställde rederiet det andra fartyget, Vesta.

Disa var Styrso bolagets första moderna dieselmotordrivna skärgårdsbåt och sattes omgående in på traden Göteborg-Långedrag-Styrso. En nyhet var att bänkarna längs sidorna i passagerarsalongen placerats tvärskepps medan de i mitten placerats längskepps. I salongen var det omkring 110 sittplatser och utomhus på övre däck och för- och akterdäck fanns omkring 60 sittplatser. Max passagerarantal var 225.

Det andra fartyget, Vesta, beställdes i samband med leveransen av Disa i oktober 1936, sjösattes i mitten av juni 1937 och levererades den 17 augusti. Båda fartygen fick nya passagerarcertifikat 1940 som innebar att de fick ta max 204 passagerare.

Under andra världskriget minskade statens tilldelning av diesel och hösten 1940 tvingades Styrso bolaget lägga upp båda fartygen, men från juli 1942 till september 1945 rekvirerades de till försvaret. De bildade den 52 vedettbåtsdivisionen och bestyckades med två Bofors 20 mm luftvärnsautomatkanoner typ M/40 och placerades i Väneren med Lidköping som hemmahamn. Deras uppgift var att övervaka sjötrafiken, förhindra fientliga transporter och stoppa luftlandsättning av tyska sjöflygplan. Från 1944 ingick de i Göteborgsskadern.

Disa vid leveransen hösten 1936.

År 1967 byttes Nohabmaskinerna ut. Disa fick en begagnad MVM diesel på 220 hk och Vesta en begagnad B&W Alpha diesel på 280 hk. Två år senare fick Disa en ny maskin, en Kromhout på 370 hk.

1969 fick fartygen ny ägare när AB Göteborg-Styrsö Skärgårdstrafik tog över trafiken. 1976 byggdes Vesta om på Gotenius Varv i Göteborg. Då förlängdes hon med 4,2 m och fick bl.a. ny styrhytt. Året därpå var hon i Grenå i Danmark och fick en ny huvudmaskin på 500 hk tillverkad av Grenaa Motorfabrik och ett par år senare försågs hon med bogpropeller. 1978 var det Disas tur att få en genomgripande ombyggnation på Gotenius Varv. Hon förlängdes, utrustades med bogpropeller, fick ny styrhytt, ny passagerarsalong m.m. Hon fick också nytt maskineri, två Scania DSI 11 på vardera 275 hk. I slutet av 1995 skiljdes de båda fartygens vägar, efter nästan 60 år, när AB Göteborg-Styrsö Skärgårdstrafik sålde Vesta och i februari 1999 sålde de även Disa.

Disa såldes till Göta Kanal Charter Stockholm AB i Stockholm. Hon fick nu namnet Riddarfjärden. Efter en ombyggnad som tog nästan ett år på Tenö Varv i Vaxholm och Bergshamra Varv i Norrtälje började hon gå i chartertrafik på Mälaren och i Stockholms skärgård. På huvuddäcket finns numera en matsal för 90 personer och på övre däck en salong för 30. Fartyget har kvar 30-talsprägeln med inredning av mahogny och mässing och används vid konferenser, personalfester, bröllop m.m. År 2010 köptes Göta Kanal Charter Stockholm AB av rederiet Blidösundsbolaget AB i Stockholm. Riddarfjärden har även gått i vintertrafik för Waxholmsbolaget.

Riddarfjärden f.d. Disa.

Vesta såldes till Rederi AB Strömkarlen i Trollhättan och fick namnet Strömkarlen af Trollhättan. Nu blev det mest turer på Göta älv och Väneren. Efter ett par år såldes hon till Ceres Shipping A/S i Oslo och namnet ändrades till Ceres. 2002 gick rederiet i konkurs och hon bytte ägare några gånger, men år 2012 övertogs hon av Björvika Skipsselskap A/S i Oslo som hade henne i tre år innan hon kom tillbaka till Sverige. Det var Blidösundsbolaget AB som köpte henne och hon döptes till Rex av Stockholm. I och med det hamnade de båda systerfartygen Disa och Vesta i samma rederi igen.

Rex sattes i reguljär trafik i Stockholms skärgård, men används även för utflykter. Hon går för Waxholmsbolaget och för Stockholms Lokaltrafik i pendeltrafik i Stockholm bl.a. på linjen Ekerö-Stadshuset.

På långfredagen 2018 när Rex var på väg till Norröra/ Söderöra började hon ta in vatten i maskinrummet och man gick in till Gräskö för att sätta iland passagerarna. Sedan gick hon vidare till Högmarsö Varv där man konstaterade att hon fått en spricka i skrovet. Efter reparation på Kummelnäs Varv i Nacka sattes hon i trafik igen. I slutet av 2018 byggdes hon om på Kummelnäs Varv. Då fick hon nya hytter för besättningen akter om styrhytten och ny huvudmaskin en Scania DI 13 på 550 hk.

Rex av Stockholm f.d. Vesta.

År 2020 byggdes hon om till elhybriddrift i ett samarbetsprojekt mellan Blidösundsbolaget och Scania. Man testar den senaste tekniken från fordonsbranschen i marin miljö. Rex drivs nu av dieselmotorn eller elmotorn eller båda samtidigt. Hon kan gå upp till två timmar på ren eldrift. Det gör att koldioxidutsläppen minskar rejält och hon blir också mycket tystare vid eldrift. Numera får Rex ta max 150 passagerare.

Stig Bratt

Kommande aktiviteter.

- Varvs- och sjöfartskafé i föreningslokalen varje tisdag klockan 17-19 från den 3 oktober till den 12 december.
- Föreningsmöte med filmvisning den 24 oktober klockan 17-19.

Stig Bratt

Varfs- och Sjöfartshistoriska Föreningen i Göta älvdalen

Långgatan 9, 463 71 Lödöse

E-post: [info@ varfshistoriska.se](mailto:info@varfshistoriska.se)

Styrelsen:

Bert Kopp 073-59 00 861, Jan-Eric Nordström 0520-66 04 71,
Stig Bratt 076-23 92 299, Åke Karlsson 072-23 31 159,
Urban Pettersson 070-14 72 134, Björn Sörgaard 031-32 27 436.